

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 50/2018

Turvallinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa kasvattaa opiskelijoiden halua työskennellä erityislasten ja -perheiden parissa

Ikonen Tiia, Lappalainen Pirjo

1.10.2018 ::

Monelle opiskelijalle Satujen Saaret -menetelmäpäivä on ensimmäinen ammatillinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa. Hyvin valmisteltu ja kaikille turvalliseksi tehty ympäristö mahdollistaa sellaisen kohtaamisen erityislapsiperheiden kanssa, joka kasvattaa opiskelijoiden halua työskennellä erityislasten ja -perheiden kanssa. Syksyn mittainen prosessi antaa opiskelijoille myös vahvan kokemuksen moniammatillisesta työskentelystä.

Satujen Saaret -menetelmäpäivä

"Mistä on lumoavat tapahtumat tehty? Pienten jalkojen töminästä, iloisista ilmeistä ja tähtisilmien tuikkeesta. Väreistä ja savisista sormista. Lauluista ja leikeistä. Pomppupalloista ja hippaleikeistä. Vertaistuesta ja yhdessä olostä. Monien toimijoiden yhteistyöstä." [1]

Satujen Saaret -menetelmäpäivä on toiminnallinen päivän mittainen tapahtuma erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille. Päivä tarjoaa perheille mahdollisuuden yhteisen päivän viettämiseen sekä erilaisten arkea tukevien, helposti käyttöön otettavien, menetelmien kokeilemiseen turvallisessa, esteettömässä ympäristössä. Perheen lapsille päivä tuo seikkailunomaisen kokemuksen, aikuisille mahdollisuuden vapautua hetkeksi olemaan itsensä kanssa sekä kaikille perheenjäsenille kokemuksen uusista tavoista viettää aikaa yhdessä. (Kuva 1.)

KUVA 1. Lapsille Satujen saari -päivä tuo seikkailunomaisen kokemuksen

Opiskelijoille päivän valmisteleminen ja toteuttaminen ovat syksyn mittainen prosessi, jossa teoria ja käytäntö kulkevat käsi kädessä. Prosessin aikana monialainen näkökulma avartuu, yhteistyötaitot lisääntyvät, ymmärrys erityislapsiperheiden arjesta kasvaa, koetaan turvallisia kohtaamisia asiakkaiden (perheiden) kanssa, menetelmäosaamisen ymmärrys kasvaa ja työelämätaidot lisääntyvät. Joka vuosi eri tutkinto-ohjelmien opiskelijoita on toteutuksessa mukana noin 40, jolloin mahdollistuu kaikkien osallistuvien perheiden tuen tarpeiden huomioiminen.

Satujen Saaret -menetelmäpäivää on järjestetty jo vuodesta 2014 lähtien. Päivä järjestetään yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun, [Oulun seudun omaishoitajat ry:n](#), [Leijonaemot ry:n](#) sekä [Tarina ja Kosketus Oy:n](#) kanssa. Tämä on opiskelijoille myös mahdollisuus tehdä yhteistyötä ja verkostoitua työelämän kanssa. Samalla yhteistyökumppanit tuovat opiskelijoille mahdollisuuden tutustua yhteistyökumppaneiden käyttämiin erilaisiin menetelmiin, joita he käyttävät asiakkaidensa kanssa:

» "Oli antoisaa kun mukana oli myös yrityksiä ja yhdistyksiä, saatiin sitä työelämän näkökulmaa ja kokemusta mukaan toteutukseen. Tällaista voisi olla enemmänkin!"

Innovaatio-osaamista monialaisuudesta ja ilmiöoppimista erityislapsiperheistä

Moniammatillinen ja -alainen oppiminen tarkoittaa oppimista, johon sisältyy yhteisen tavoitteen eteen työskentelyä, luottamusta ja muiden kannustusta eri aloilta tulevien opiskelijoiden välillä. Verkosto-osaaminen näkyy tiedon vapaana kulkuna, joka vaatii vuorovaikutuksen toimimista verkoston jäsenten välillä. Oppimisessa pitäisi olla tilaisuuksia rakentaa näitä valmiuksia [2]. Monialaisuus mahdollistaa innovaatio-osaamista, joka rakentuu eri alojen toisistaan poikkeavien näkökulmien tuomista uudennlaisista, usein yhteisesti rakentuvista, ajatusmalleista ja toimintatavoista. Opintojen aikana on tärkeää mahdollistaa opiskelijoille tilaisuuksia toimia sellaisissa oppimisympäristöissä, joissa mahdollistuu monialainen kohtaaminen [3]. Satujen Saaret -

menetelmäpäivään liittyvä opintokokonaisuus on rakennettu monialaiseksi niin, että prosessissa on mukana toimintaterapia-, fysioterapia-, hoitotyön- sekä sosionomiopiskelijoita. Toimintaan sitoutuneet yhteistyökumppanit lisäävät monialaisuutta, tuomalla niin omia näkökulmiaan kuin asiakasnäkökulmia, mukaan prosessiin.

Erityislapsiperheiden turvallinen kohtaaminen mahdollistuu opiskelijoiden oppimisprosessin monimuotoisen ohjauksen avulla. Opettajien näkökulmasta opiskelijoiden ohjauksessa on kyse opiskelijoiden ja muiden toimijoiden yhteistoiminnasta sekä erilaisten prosessien ja osaamisen ohjaamisesta [4]. Jotta työskentely jäsenyy yhteisenä työskentely- ja oppimisprosessina, on tärkeää, että kaikki toimintaan osallistuvat ymmärtävät yhteisen, samansuuntaisen päämäärän ja erityislapsiperheet toiminnan kohteena. Opiskelijoiden ohjauksen tavoitteena on varmistaa, että opiskelijat työskentelevät kohti yhteistä päämäärää. Ohjaus auttaa heitä suuntaamaan ja arvioimaan toimintaansa ja resurssiaan [4]. Opettajien tehtävänä on hahmottaa Satujen saarten prosessi, luoda siihen rakennetta ja jäsenystä sekä auttaa sen siirtymäkohdissa eteenpäin. Satujen saarten suunnitteluprosessin kuluessa järjestettävissä ryhmäohjauksissa hyödynnetäänkin monimuotoisia menetelmiä, jotka auttavat opiskelijoita tunnistamaan osaamistaan, arvioimaan toimintatapoja toimivuutta sekä harjoittelemaan uusia, ammatissa tarvittavia työmenetelmiä vertaisryhmässä [4].

Oppimisen mielekkyys ja oppimisen nälkä syntyy usein siitä, että opittava aihe liittyy jollain lailla oppijan omaan kokemusmaailmaan ja siihen sitoutuu tosielämän ilmiöitä. Ilmiöpohjainen tapa oppia antaa tilaa ajattelun kehittämiseksi ja samalla kasvavat elinikäisen oppimisen metataidot [5]. *”Ilmiöpohjainen opetus ja oppiminen lähtee kokonaisvaltaisista, aitojen todellisen maailman ilmiöiden yhteisestä tarkastelusta oppimisyhteisössä. Tarkastelussa ei rajoituta vain yhteen näkökulmaan, vaan ilmiöitä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista oppiainerajat ylittäen”* [6]. Ilmiöoppimisen tunnusmerkistö on löydettävissä Satujen Saaret -menetelmäpäivän opintoprosessista, jossa ilmiönä, joka on jokaiselle alalle yhteinen, mutta usein eri tavoin näkyvä, on erityislapsiperhe. Kaikilla opiskelijoilla on jonkinlainen teoreettinen perusta erityisen tuen tarpeista, perhetyöstä ja kuntoutuksesta. Näitä samoihin ilmiöihin liittyviä erilaisia katsantokulmia ja niistä nousevia toimintavaihtoehtoja opiskelijat työstävät pienryhmissä, joissa kaikissa on oma tavoitteensa. Tarkastelussa voivat olla esimerkiksi vanhempien rentoutuminen, lasten erilaiset toimintaympäristöt, miten lapsilta voidaan saada palautetta tai miten mahdollistetaan kaikkien lasten osallistuminen.

Ilmiöpohjaista oppimisen suunnittelua täytyy tehdä yhteistyössä, esimerkiksi eri alojen opettajien kanssa. Ilman yhteistyötä tarkoituksen mukainen moninäkökulmaisuus kärsii. Satujen Saaret -menetelmäpäivän suunnittelussa on mukana suunnitteluryhmänä kaikkien mukana olevien tutkinto-ohjelmien opettajat, yhteistyökumppaneiden edustajat sekä prosessin koordinaatiosta vastaava opiskelijapari. Suunnittelulla pyritään mahdollistamaan prosessille tietynlaiset kehykset ja tukijärjestelmät. Kehyksiin kuuluvat niin yhteisten aikojen mahdollistaminen opiskelijoille, löyhä aikataulu, jonka puitteissa prosessi etenee sekä verkko-oppimisympäristön kautta tuen mahdollistaminen oppimisprosessiin. Tällainen yhteinen, uudenlainen työskentelytapa vaatii suunnitteluryhmäläisiltä myös rohkeutta tuoda omia ideoita ja kehittämisehdotuksia yhteiseen projektiin. Ensimmäisten vuosien oppimiskokemusten jälkeen uutena, erittäin tarpeellisena, ideana toteutettiin seuraavalle vuodelle kahden opiskelijan koko prosessia ylläpitävä koordinaatiotiimi. Koordinaattoreina toimineet opiskelijat kartuttavat opintopisteiden lisäksi sitä tärkeintä pääomaa, osaamistaan erityislapsiperheiden kohtaamisessa ja vertaismentoroinnissa.

Digitalisaatio mahdollistaa uusia tapoja rakentaa vuorovaikutukseen perustuvaa, paikkaan ja aikaan sitoutumatonta toimintaa. Samalla digitaaliset ympäristöt mahdollistavat aktiivisen opiskelun ja oppimista tukevan vuorovaikutuksen myös työelämän kanssa [7]. Digitaalinen oppimisympäristö on ollut käytössä Satujen Saaret -menetelmäpäivän suunnittelu- ja työstöprosessissa kolmen vuoden ajan. Verkkoympäristö on mahdollistanut yhteistyökumppaneiden aktiivisemmän osallistumisen prosessiin yhdessä opiskelijoiden kanssa. Verkkoympäristö vaatii sitoutumista niin opiskelijoilta, yhteistyökumppaneilta kuin suunnitteluryhmän opettajiltakin. Opiskelijoilla on mahdollisuus verkkoympäristössä oppia myös muiden ryhmien tuottamasta sisällöstä ja keskustelusta. Samalla koko päivän rakenne tulee pikkuhiljaa näkyväksi kaikille prosessissa mukana oleville.

Moniäänisiä kokemuksia

Projektiin osallistumisen myötä opiskelijat oppivat sietämään epävarmuutta sekä toimimaan ryhmässä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi [8]. Näitä taitoja Satujen Saaret -menetelmäpäivän prosessiin osallistuneet opiskelijat ovat kokeneet saaneensakin:

"Ryhmätyöskentelytaitoja, organisointitaitoja, tietoa yhteistyötahoista ja lämmin kokemus erityislusten ja perheiden kanssa työskentelystä. Henkilökohtaisella tasolla itsevarmuutta!"

Monialainen työskentely lisää taitoja sanallistaa omia näkemyksiä sekä opettaa sietämään keskeneräisyyttä, koska uuden luominen vaatii avointa tilaa [8]. Omalta mukavuusalueelta poistuminen on otollista uusien näkökulmien oppimisen kannalta [9]. Monialaisen, ilmiöpohjaisen opiskelun luonne kuvastui opiskelijoiden vastauksissa. Opiskelijat kokivat keskimäärin heidän vastuullaan olevan toiminnan suunnitteluprosessin kohtalaisen kaoottiseksi. Asteikolla 1–5 (1 järjestelmällinen, 5 kaoottinen) keskiarvona on ollut 2,6–2,7 kaikkina vuosina. Kaoottisuuden tunne kuvaa myös sitä, että toiminnassa on paljon tilaa opiskelijoille tehdä omia päätöksiään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmiöopiskeluprosessille on tunnusomaista erilaiset ristiriidat ja voimakkaatkin tunnekokemukset [9]. Myös opiskelijoiden omakohtaisten näkökulmien ja oppimistarpeiden huomioiminen Satujen saarten suunnitteluprosessissa loi sitoutuneisuutta ja intoa prosessiin [9]. Alkuvaiheen tunteesta huolimatta suurin osa opiskelijoista on kokenut toimintaan mukaan lähtemisen helpoksi. Erityisesti tärkeänä on koettu mahdollisuus päästä kohtaamaan erityislapsiperheitä ja mahdollisuus suunnitella päivää juuri heitä varten. Monissa avoimissa vastauksissa korostui ammatillisen itsetunnon kasvaminen:

"Rohkeutta olla oma itseni erityislusten kanssa, luottoa omaan kehittyvään ammattitaitoon ja siihen, että opiskelen juuri omaa alaani."

Monelle opiskelijalle tämä prosessi on ensimmäinen ammatillinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa. Tämä luo jännitystä ja odotusta kohtaamisiin. Kohtaamiset avaavat opiskelijoille perheiden arkea hyvin konkreettisella tavalla. Samalla moni havaitsee, että erityislusten kanssa toimiminen on usein kuitenkin nimenomaan lasten kanssa toimimista. Opiskelijoista 79 % koki Satujen Saaret -menetelmäpäivän lisänsen heidän haluaan tehdä työtä erityislapsiperheiden kanssa. Erityislusten kanssa työskentelyyn kiinnostus nousi 82 %:lla ja perhetyöhön 84 %:lla opiskelijoista. Nämä tulokset kertovat ilmiöoppimiseen ja monialaiseen innovaatio-osaamiseen perustuvien opintokokonaisuuksien tuomista hyödyistä.

Kokemukset päivästä ovat olleet myös perheille erityisen tärkeitä:

"Onnistuitte irrottamaan meidän perheen arjesta. Lomilla ei olla päästy käymään, päivän jälkeen tuntui että päästiinpäs lomalle! Vanhemman mahdollisuus antaa huomiota terveellekin lapselle muun muassa satuhieronnassa oli korvaamattoman arvokasta. Lapsen hyvänmielen näkyminen oli jopa liikuttavaa. Onnistuminen vanhempana jossakin mistä on vain haaveillut, oli jopa terapeutteja :) Voimia ei ole ollut vertaistuen piiriin hakeutumiseen, leijonanemojen hetki oli niin tehokas, että into kohosi ja motivaatio ajan järjestämiseen vertaistuen piiriin hakeutumiseen kohosi."

Lähteet

1. [^]Nurmi, K. 2015. Yhteistyö tuo voimaa, satua kohti kun kuljetaan. Oulun seudun omaishoitajat. Hakupäivä 3.5.2018.
<http://www.osol.fi/blog/yhteistyö-tuo-voimaa-satua-kohti-kun-kuljetaan/>
2. [^]Katisko, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. 2014. Moniammatillinen ja monialainen osaaminen sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja liikunta-alojen koulutuksessa. Malli työssäoppimisen ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun toteutusta varten. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2014:2. Hakupäivä 3.5.2018.
<http://www.oph.fi/download...>
3. [^]^{ab}Niittymäki, S. & Seppälä-Kavén, U. (toim.) 2014. Innovatiivista ammattitaitoa monialaisista oppimisprojekteista. Projektipajaohjaajan käsikirja. Turun ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja 71. Hakupäivä 3.5.2018.
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522165060.pdf>
4. [^]^{abc}Vehviläinen, S. 2015. Ohjaustyönopas: Yhteistyössä kohti toimijuutta. Gaudeamus, Helsinki.
5. [^]Rongas, A. 2013. Toiminnallista ja aktiivista oppimista. Suomen eOppimiskeskus ry. Hakupäivä 3.5.2018.
<https://www.eoppimiskeskus.fi/tietopalvelut/seoppi/julkaistut-artikkelit/item...>
6. [^]Silander, P., Linturi, H. & Rongas, A. 2009. Ilmiöpohjaisuus – mielekkyyttä oppimiseen. SeOppi 1, s. 11. Hakupäivä 3.5.2018.
<https://www.eoppimiskeskus.fi/images/stories/SeOppi/lehdet/seoppi%2001-09.pdf>
7. [^]Sorama, K. & Joensuu-Salo, S. 2015, Digitaalisuus läpileikkaavan teemana kehittämishankkeissa. Teoksessa A. Haasio, M. Zechner & S. Päällysaho (toim.) Internet, verkkopalvelut ja tietotekniset ratkaisut opetuksessa ja tutkimuksessa. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A: tutkimuksia 22, s. 123–132. Hakupäivä 3.5.2018.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/103048/A22.pdf>
8. [^]Katisko, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. 2015. Monialainen ja moniammatillinen työ voimavarana. Teoksessa J. Helminen (toim.) Osaamiseksi kokemus jokainen, näkökulmia oppimiseen ja hyvinvointialalla tarvittavan osaamisen muodostumiseen. United Press Global, EU.
9. [^]^{abc}Lonka, K., Hietajärvi, L., Hohti, R., Nuorteva, M., Rainio, A.P., Sandström, N., Vaara, L. & Westling, S.K. 2015. Ilmiölähtöisesti kohti innostavaa oppimista. Teoksessa H. Cantell (toim.) Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Juva: Bookwell Oy.

Metatiedot

Nimeke: Turvallinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa kasvattaa opiskelijoiden halua työskennellä erityislasten ja -perheiden parissa

Tekijä: Ikonen Tiia; Lappalainen Pirjo

Aihe, asiasanat: erityislapset, kokemusoppiminen, korkeakouluopiskelu, moniammatillisuus, perhetyö

Tiivistelmä: Satujen saaret -menetelmäpäivä on toiminnallinen päivän mittainen tapahtuma erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille. Päivä tarjoaa perheille mahdollisuuden yhteisen päivän viettämiseen sekä erilaisten arkea tukevien, helposti käyttöön otettavien, menetelmien kokeilemiseen turvallisessa, esteettömässä ympäristössä.

Monelle opiskelijalle Satujen Saaret -menetelmäpäivä on ensimmäinen ammatillinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa. Hyvin valmisteltu ja kaikille turvallisiksi tehty ympäristö mahdollistaa sellaisen kohtaamisen erityislapsiperheiden kanssa, joka kasvattaa opiskelijoiden halua työskennellä erityislasten ja -perheiden kanssa. Kohtaamiset perheiden kanssa avaavat opiskelijoille parhaimmillaan perheiden arkea hyvin konkreettisella tavalla ja toimiminen yhdessä perheiden kanssa nosti esiin ammatillisen itsetunnon kasvua.

Syksyn mittainen prosessi antaa opiskelijoille vahvan kokemuksen niin moniammatillisesta työskentelystä kuin ryhmässä työskentelemisestä. Kaikilla opiskelijoilla on jonkinlainen teoreettinen perusta erityisen tuen tarpeista, perhetyöstä ja kuntoutuksesta, kuitenkin usein erilaisista näkökulmista. Toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen antavat opiskelijoille mahdollisuuden kokea miten toiminnan järjestäminen vaatii jokaiselta osallistumista ja oman äänen kuuluviin tuomista.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2018-10-01

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018051824203>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Ikonen, T. & Lappalainen, P. 2018. Turvallinen kohtaaminen erityislapsiperheiden kanssa kasvattaa opiskelijoiden halua työskennellä erityislasten ja -perheiden parissa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 50. Hakupäivä xx.xx.2018. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018051824203>.